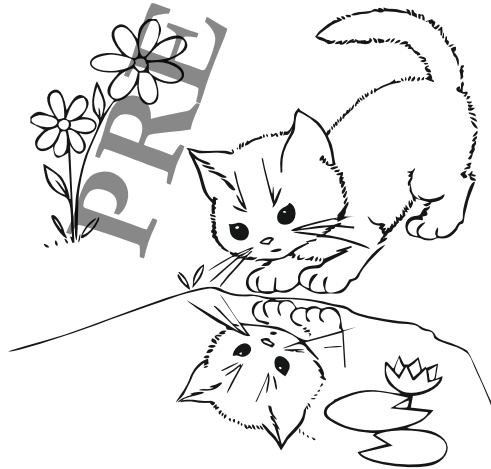

Dumitru Capoianu

**CHANTS DE CHATS
(Katzenlieder)**

Trois pièces pour piano

Ediție îngrijită de Oana Rădulescu Velcovici

GRAFOART

Dumitru Capoianu
1970

Portret Dumitru Capoianu

1929 – 2012

Compozitor polivalent, spirit mualit și mereu activ, vremelnice ocupant de funcții administrative și electronist amator, Dumitru Capoianu reprezintă o personalitate a muzicii românești pe cât de atrăgătoare, pe atât de dificil de încadrat.

S-a născut la București, la 19 octombrie 1929; a studiat la Conservatorul regal, la clasa de compoziție a lui Mihail Andricu, urmând apoi o carieră multiformă: violonist în Orchestra Teatrului Național (în prima tinerețe), maestru de sunet și regizor muzical la Radiodifuziune (în două cicluri, la distanță de peste 50 de ani!), director al Filarmonicii *George Enescu* (1969-1973), dar, înainte de toate, virtuoz al potrivirii sunetelor. Calificată de cercetarea muzicologică drept „modernă moderată” (Valentina Sandu-Dediu) și așezată în spectrul echilibrat al creației colegilor săi de generație Wilhelm Georg Berger, Pascal Bentoiu și Theodor Grigoriu, muzica lui Capoianu manifestă la tot pasul caracterul estetic neliniștit al autorului. Întâlnim muzică simfonică neoclasică, alteori dodecafonică sau condimentată cu armonii și ritmuri de jazz (poemele simfonice *Chemări 77* și *Pasărea Phoenix*, *Variațiunile cinematografice*, *Concertele pentru vioară, violoncel și chitară*), muzică vocal-sinfonică și camerală care trădează ironia și înclinația ludică din spatele condeiului (cantata *Ca să faci portretul unei păsări*, trioul *Cinci moduri de întrebuințare a unui arcuș*, *Valses ignobles et pas sentimentales* pentru mezzosoprană și orchestră de coarde) sau frământările existențiale (Oratoriul *Flăcări de sânge*, lucrările corale *Rugăciune* și *E veșnică pe lume doar schimbarea*). Ceea ce i-a izbutit întotdeauna lui Dumitru Capoianu a fost să rămână el însuși, fiind de fiecare dată altfel – același în amprenta personală inconfundabilă a stilului (se poate spune fără teama de a greși că muzica sa este printre cele mai ușor recognoscibile din creația românească) și mereu diferit în varietatea formelor și a genurilor asupra cărora s-a aplecat mereu proaspăt, iscoditor, neașteptat.

Maestrul și-a potolit plăcerile muzicale caleidoscopice și în stăpânirea strălucită a meșteșugului orchestrației, dobândit în anii studenției sub îndrumarea lui Theodor Rogalski. Pe lângă sutele de aranjamente din muzica ușoară și clasică (*Stille Nacht*, *Ave Maria* de Schubert, *Aria din Suita în Re major* de J. S. Bach, *Fantezia* de D. Popper), talentul ieșit din comun în arta combinărilor timbrale se vedește și în creația proprie, îndeosebi în muzica de film (peste 80 de pelicule îi poartă semnătura). Memorabilă rămâne coloana sonoră la seria *Omulețului* lui Ion Popescu Gopo, începută triumfal, prin câștigarea trofeului *Palme d'Or* la Cannes, în 1957, și care, pornind de la doar trei sunete (*do – si – si bemol*), ilustrează formidabil complexitatea trăirilor personajului schițat atât de simplu de marele realizator al filmului.

Traseul creației lui Dumitru Capoianu a fost însoțit constant de distincții care au confirmat și consolidat valoarea și importanța poziției sale în peisajul muzical românesc: de două ori Premiul *Meritul Cultural*, Premiul Academiei Române și de nu mai puțin de șapte ori Premiul Uniunii Compozitorilor, ultima oară pentru întreaga carieră, în anul 2000.

Mihai Cojocaru

(Text preluat din programul de sală al concertului Orchestrei simfonice a Filarmonicii *George Enescu*, dirijor Camil Marinescu, din 13 – 14 noiembrie 2014)

DUMITRU CAPOIANU

(1929 – 2012)

Chants de chats (Katzenlieder) – Trois pièces pour piano

Chants de chats (Katzenlieder) – Trois pièces pour piano (Căntece pisicești – Trei piese pentru pian) de Dumitru Capoianu este un triptic de portrete sonore pline de umor ale unor personaje – evident – feline. Compusă în anul 1986, suita este o întruchipare pianistică a măiestriei compozitorului, fiind o succesiune de imagini sonore în permanentă mișcare – uneori dansantă, plină de grație sau de nerv ritmic, alteori dinamică sau de-a dreptul dezlănțuită – ce lasă imaginației ascultătorului libertatea de a crea adevărate scenarii cinematografice.

Katzenlieder este unica lucrare dedicată pianului solo de către compozitorul Dumitru Capoianu, a cărui relație cu instrumentul cu claviatură nu era foarte apropiată, instrumentele sale preferate fiind vioara și chitara (de fapt, întreg compartimentul de coarde, în general). Însă măiestria compozitorului, geniul său în domeniul armoniei muzicale, imaginația sa timbrală orchestrală și virtuozitatea cu care stăpânea structurile dodecafonice sunt prezente din plin și în cazul acestor piese.

Cele trei mișcări ale suitei sunt, fiecare în parte, mici scenete în care sunt descrise caracterele și obiceiurile personajelor pisicești, observate cu finețe, cu umorul caracteristic al autorului, la care se adaugă afecțiunea sa pentru micile sale prietene feline. Surprinde mereu modul în care compozitorul a transpus în sonoritățile pianului impresiile pe care le-a avut ascultând cu atenție sunetele – atât de diverse – emise de pisicile care-i zburdau prin preajmă.

I

În prima piesă, *Allegro*, pisica se alintă, se joacă și sare să prindă un șoricel sau un fluturaș imaginar. Dar, cum are un caracter imprevizibil, alintul se poate preschimba, într-o fulgerătoare clipă, într-o gheară bine țintită sau o miorlăitură furioasă.

Fraza muzicală inițială de la mâna stângă, cu caracter tematic și profil melodic sinuos, cu ritm punctat și accente surprinzătoare, conține, în primele trei măsuri, un traseu dodecafonic peste care sunt suprapuse structuri armonice atonale libere, mereu neașteptate, colorate și expresive:

Allegro

Serie

Fraza următoare (măsurile 5 – 9), conține, de asemenea, un traseu dodecafonic, un fel de imitație inversă (liberă), expusă tot de mâna stângă (măsurile 5 – 8):

The image shows a musical score for measures 5 to 9. The right hand (treble clef) has a melodic line with various intervals. The left hand (bass clef) features a complex sequence of notes, which is identified as a dodecaphonic sequence. A bracket under the left hand's notes is labeled "Serie".

În măsura 10 este reluată – la mâna dreaptă – fraza inițială, apoi elementele acesteia sunt prelucrate în imitații la ambele mâini, ce sugerează prezența a două mâțe jucăușe.

Piesa are formă de lied A – B – A, în secțiunea mediană fiind expusă aceeași idee muzicală de la începutul secțiunii A, în valori augmentate, în tempo *Meno mosso e cantabile*, transpusă la cvinta superioară și având un caracter sentimental, afectuos, catifelat-felin:

Meno mosso e cantabile

The image shows a musical score for measures 36 to 40. The tempo is marked "Meno mosso e cantabile". The score includes dynamics like *mf* and *p*. The right hand has a melodic line with slurs and accents. The left hand has a bass line with slurs and accents. There are some markings like "Leo." and "Xeo." under the bass line.

Imaginea este cea a lui Intis – pe scurt, sau Intisar, pe numele ei spus pe de-a întregul, nobila mătă domestică a familiei Capoianu, „metisă” de pisică sălbatică siriană, cu ochi de smarald și gheare de oțel – atunci când te imploră, plină de tandrețe, să-i dai o bucațică de friptură din farfuria ta. Dacă refuzi să te lași impresionat de insistențele ei (vezi măsurile 48 – 51), sancțiunea e fulgerătoare și usturătoare: *Tempo primo* (măsurile 52 – 53), *f – ff*, trei acorduri ca niște lovituri de gheare bine țintite!

Repetiția (reluarea secțiunii A) este obligatorie, după semnul \oplus dintre măsurile 34 – 35 urmând *coda*, alcătuită dintr-un singur acord, *ff*.

II

A doua piesă din ciclul *Katzenlieder*, *Molto tranquillo*, cu caracter contrastant, descrie – poate – o după-amiază de vară toridă, în care pisica doarme, toropită de căldură, torcând alene firul unui vis pisicesc.

În prima măsură apar două structuri acordice: **prima**, alcătuită prin suprapunere de cvinte perfecte (pe timpul 1, fără a socoti dublarea vocii superioare în octave, la vocea a treia la mâna dreaptă), iar **a doua**, din cvinte între care este intercalată o sextă mare, între vocea a doua și vocea a patra (doime, pe timpii 2-3), rezultată din mișcarea contrară – spre exterior – a vocilor. Prin alăturarea acestor două structuri acordice se epuizează 10 sunete din totalul cromatic:

CHANTS DE CHATS (Katzenlieder) Trois pièces pour piano

I

Dumitru Capoianu

Allegro

The musical score is written for piano in 2/4 time. It consists of four systems of two staves each (treble and bass clef). The first system starts with a forte (*f*) dynamic. The second system continues the piece. The third system begins at measure 10. The fourth system starts at measure 15 with a fortissimo (*ff*) dynamic and ends with a *dim.* (diminuendo) marking. The score includes various musical notations such as notes, rests, slurs, and fingerings (numbers 1-5). A large, diagonal watermark reading 'PREMIUM LIBRARY' is overlaid across the center of the page.

accelerando e cresc. poco a poco

48

Musical score for measures 48-49. The piece is in 2/4 time. Measure 48 features a treble clef with a melodic line starting on G4, moving to A4, B4, and C5, with a fermata over the final note. The bass clef has a bass line starting on G2, moving to F2, E2, and D2. Fingerings are indicated: 1-5 for the first measure, 3 for the second, and 4 for the third. A dynamic marking of *pp* is present in measure 49. The piece concludes with a repeat sign and a fermata over the final note. Pedal markings (Ped.) are present under the first and second measures.

50

Musical score for measures 50-53. The piece is in 2/4 time. Measure 50 features a treble clef with a melodic line starting on G4, moving to A4, B4, and C5, with a fermata over the final note. The bass clef has a bass line starting on G2, moving to F2, E2, and D2. Fingerings are indicated: 5 for the first measure, 1 for the second, 2 for the third, and 3 for the fourth. A dynamic marking of *pp* is present in measure 50. The piece concludes with a repeat sign and a fermata over the final note. Pedal markings (Ped.) are present under the first, second, third, and fourth measures.

Tempo primo

52

Musical score for measures 52-53. The piece is in 2/4 time. Measure 52 features a treble clef with a melodic line starting on G4, moving to A4, B4, and C5, with a fermata over the final note. The bass clef has a bass line starting on G2, moving to F2, E2, and D2. Fingerings are indicated: 5 for the first measure, 2 for the second, 1 for the third, and 5 for the fourth. A dynamic marking of *f* is present in measure 52, and *mf* is present in measure 53. The piece concludes with a repeat sign and a fermata over the final note. Pedal markings (Ped.) are present under the first, second, and third measures.

⊕ Coda

54

Musical score for measure 54. The piece is in 2/4 time. Measure 54 features a treble clef with a melodic line starting on G4, moving to A4, B4, and C5, with a fermata over the final note. The bass clef has a bass line starting on G2, moving to F2, E2, and D2. Fingerings are indicated: 4 for the first measure, 3 for the second, and 1 for the third. A dynamic marking of *ff* is present in measure 54. The piece concludes with a repeat sign and a fermata over the final note. Pedal markings (Ped.) are present under the first and second measures.

